

waar het een zoo teere kwestie geldt, meende ik, dat niet wel kon worden toegelaten, ik zal niet zeggen een zekere speling, maar dan toch een zekere willekeur, een zeker verschil van inzicht."

Kort daarop verklaarde Dr. Kuyper (a.w. p. 168): „dat het vrije karakter van het bijzonder gymnasium kan medebrengen, dat vakken gedoceerd worden, welke aan het openbaar gymnasium niet worden gedoceerd.Daarom kwam het mij voor, dat een norm hier wel degelijk moest worden gesteld, en dat het niet alleen aan den Minister moest staan te bepalen, welke vakken om subsidie ervoor te genieten, gedoceerd zouden mogen worden."

Wanneer er Kamerleden zijn, die den eisch der waarborgen voor het bijzonder onderwijs willen beperken tot verzekering van het peil van het onderwijs en zijn technische deugdelijkheid, antwoordt Dr. Kuyper (a.w. p. 349): „Tegen (dezen) eisch zal door (mij) in beginsel geen enkele bedenking worden ingebracht, maar hier stuit men op de moeilijkheid om de voldoening aan dien eisch door een wetsartikel te verzekeren. Gelijkelijk van peil bij twee in uitgangspunt en methode uiteenlopende inrichtingen van onderwijs is niet met juistheid onder eenzelfde formule te brengen." Wanneer men voorstelt om ook het leerplan van de bijzondere scholen aan een goedkeuring van de regeering te onderwerpen, richt hij zich tot de leden van de linkerzijde, die dit voorstellen met de woorden (a.w. p. 472):

„(Nu) vraag ik aan de heeren zelf, of wij, waar wij beoogen de vrije ontwikkeling van het vrije onderwijs, dat vrije onderwijs mogen blootstellen aan de gevaren, die uit zoodanige bepaling zouden kunnen voortvloeien. Natuurlijk, de voorstellers willen niet alleen het godsdienstonderwijs, maar ook de godsdienstige en de paedagogische richting van het onderwijs geheel buiten de beoordeeling van de inspectie laten. Maar mag ik vragen, of zich in de wet laat definiëren, waar die grenzen liggen en wanneer zij worden overschreden. De beginselen mogen niet aangetast worden, maar de onschendbare begrippen moeten dan ook juist omschreven en scherp omlijnd zijn, en wat meenen de heeren nu? Dat de uitdrukking, dat alles wat aan de richting ontleend wordt buiten beoordeeling blijft, zonder meer zou opleveren een welomschreven omlijning van rechten? Daar is eenvoudig geen quaestie van, omdat men, uit een geheel ander beginsel levende, gedurig staat voor de moeilijkheid, dat men, met de eerlijkste overtuiging, en de beste bedoeling, toch een anders oogmerk mist en niet kan begrijpen."

Geheel in deze lijn gaat ook het betoog van Dr. H. Colijn in „Saevius tranquillius in undis" p. 294: „dat de gedachte van: onderwijs staatstaak! nog niet voldoende teruggedrongen is. Indien de overheid op het stuk van het onderwijs als de eerste regelaar wordt gezien, kan het moeilijk anders dan dat zij regelen opstelt, die voor allen gelden. Van de zes-entwintig schooluren per week zijn er twee-entwintig vastgelegd voor de in artikel 2 der wet genoemde leerstof wat dus niet meer dan vier uren per week vrij laat voor andere doeleinden. Dat dit, althans voor een christelijke school, te krap gemeten is, schijnt ons bezwaarlijk voor betwisting vatbaar, maar onze bedenking gaat toch ook tegen den inhoud van artikel 2 zelf. Verruiming van dien inhoud, of, liever nog, meer vrijheid op dit gebied achten we noodig. Het onderwijs in toenemende mate volkszaak, en in afnemende mate staatstaak! Dat is ons standpunt. Maar het moet in het welbegrepen belang van het onderwijs en van de volkswaardigheid ervan, ook het inzicht worden van hen, die niet tot onzen engeren kring behoren."

Kampen.

Drs H. M. MULDER.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Zwolle en de Zending

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Zwolle, in vergadering bijeen op 13, 17, 20 en 27 December 1948, gelezen hebbende het rapport over de Zending, ter Synode van Amersfoort uitgebracht door Commissie 3,

kennis genomen hebbende van de besluiten aangaande de Zending van de Generale Synode van Amersfoort 1948, na ingewonnen advies en voor zoveel nodig verkregen goedkeuring van Generale Zendingsdeputaten in hun vergadering van 22 December 1948,

A. Overwegende:

1. dat het Zendingswerk van de Kerk van Zwolle zich vanaf 1946 bewogen heeft in de door de Generale Synode van Middelburg (1896) aangegeven lijn, waarvan in Groningen (1946), blijkens de opdracht aan de Generale Zendingsdeputaten: „de pogingen, reeds begonnen tot het verkrijgen van Zendingarbeiders, zowel voor hoofd- als hulpdienst, voort te zetten", niet werd afgeweken (Acta Groningen art. 246);
2. dat in deze geest door de Kerkeraad onder goedkeuring van Deputaten in de afgelopen jaren benoemingen zijn gedaan en dat op deze opvatting van het Zendingswerk ook de begroting 1948 was gebaseerd.

B. Zich thans echter rekenschap gevende van de door Commissie 3 in haar rapport aangevoerde argumenten uit Schrift en Belijdenis tegen de sinds Middelburg 1896 gevolgde werkmethode,

spreekt uit:

1. dat het overeenkomstig het Zendingbevel van de Here Christus de roeping der Kerk is, aan de heidenen het Evangelie te verkondigen (Matth. 28:19);

2. dat voorts, wanneer in een bepaald gebied de Kerk van Christus is geplant en ambtsdragers zijn geroepen, het de Zendingroeping der Kerk is, met de Evangelieprediking verder te gaan naar Zendinggebieden, waar het Evangelie nog niet gepredikt is;
3. dat alsdan de steun aan de reeds geplante Kerken kan worden geregeld naar analogie van art. 11 der K.O., dat voorts op deze in het heidenland geplante Kerken de roeping rust het Evangelie verder uit te dragen aan de in haar omgeving wonende heidenen en dat daar de arbeid van de zending Kerk(en) in Nederland in zo'n geval geacht kan worden dan „nabij" te zijn.

C. En wat voorts de arbeid op Soemba betreft, besluit de Kerkeraad:

1. Aangaande de missionaire Dienaren des Woords: de pogingen, tot dusverre ondernomen om zijn beide missionaire Dienaren des Woords naar Oost-Soemba (annex Savoe) uit te zenden, met kracht voort te zetten, echter met dien verstande, dat vóór hun vertrek definitief wordt vastgesteld:
 - a. de ontworpen regeling voor opzicht en tucht over missionaire Dienaren des Woords;
 - b. de voor de arbeid der missionaire Dienaren des Woords ontworpen instructie.
2. Aangaande de arbeiders in de „hulpdiensten": Nu de benoemingen er liggen, rekening houdende met de mogelijkheid, dat de volgende Generale Synode zal besluiten, dat de hulpdiensten geen kerkwerk zijn, reeds nu het initiatief te steunen van een vereniging, ter behartiging van de medische arbeid op Oost-Soemba (annex Savoe) en aan deze vereniging over te dragen de uitzending van Drs G. J. Idema, zuster M. Geusebroek en de te benoemen verpleegsters, met dien verstande, dat de Kerken garant blijven voor de salarissen der uitgezondenen;
3. Nu de benoeming er ligt, rekening houdende met de mogelijkheid, dat de volgende Generale Synode zal besluiten, dat de hulpdiensten geen kerkwerk zijn, reeds nu het initiatief te steunen van de vereniging S.O.S. te Gouda, en aan deze vereniging over te dragen de uitzending van br I. van Westenbrugge, met dien verstande, dat de Kerken garant blijven voor het salaris van de uitgezondenen;
4. De arbeiders in de medische en in de schooldienst zullen echter niet eerder aan de verenigingen voor deze arbeid worden overgedragen, dan nadat met de in het Noorden des lands in oprichting zijnde verenigingen een regeling is getroffen over de afgrenzing van ieders terrein van actie in ons vaderland.

D. Wat betreft de verhouding van de Kerk van Zwolle en Generale Zendingsdeputaten, besluit de Kerkeraad:

1. Het verkeer met Deputaten zo veel mogelijk schriftelijk te doen geschieden;
2. Zich nader te beraden, zo mogelijk in overleg met Deputaten zelf, of de positie, welke deze hebben ontvangen krachtens de besluiten der laatste gehouden Generale Synode wel in overeenstemming is met de eigen plaats van de zending Kerken in het geheel van de Zendingarbeid en met de positie van kerkelijke Deputaten in het algemeen.

ZWOLLE, 27 December 1948.

Namens de Raad der Gereformeerde Kerk te Zwolle,

Ds D. VREUGDENHIL, h.t. Praeses,
Drs R. H. BREMMER, Assessor.
W. VAN ESCH, Scriba,
G. DE VRIES, Sub-Scriba.

VROUWENLEVEN

Een woord aan onze zusters

In „De Reformatie" van 25 Dec. '48 hebben we enkele plannen naar voren gebracht. Van verschillende zusters ontvingen we 'n schrijven, dat zij graag willen komen, doch nog geen definitief besluit kunnen nemen, omdat de datum van onze samenkomst nog niet bekend is. We kunnen nu mededeelen, dat er plannen bestaan, om D.V. onze „rustige werkdagen" te houden van Dinsdagmiddag 29 Maart tot Donderdagmiddag 31 Maart in het conferentieoord „De Wichelaar". De prijs is zeven gulden. We willen heel graag, dat zij die zich opgeven, dit vóór 1 Maart doen, in verband met de verschillende voorbereidingen. Dan tegelijk f 2.50 storten op de girorekening van Notaris C. van Drimmelen te Barendrecht nr. 134736.

Het resterende bedrag betaalt men bij aankomst op de conferentie. Wanneer we ons hebben opgegeven, doch ziekte of andere ernstige omstandigheden zouden ons verhinderen te komen, dan kan men zich laten schrappen. De rijksdaalder die gestort is, moet dan dienen ter dekking van de onkosten die gemaakt zijn. Medebrengen: Lakens, handdoek, sloop, vleeschbon, boter en broodbelegging. Laan ook ieder, die per trein komt, op het girostrookje tevens vermelden „Arnhem" of „Apeldoorn" als station van aankomst. Bij genoegzame deelname zal dan een bus worden besproken.

Het conf. oord „De Wichelaar" ligt te Loenen op de Veluwe. Het is geen deftig, luxueus hotel, doch het oude eenvoudige heerenhuis staat in 'n prachtige omgeving, voor wandelingen 'n ideaal oord. En — zijn de Maartsche dagen wat koel, dan staat er in de conversatielzaal niet alleen 'n groote kachel, doch midden in de zaal bevindt zich 'n groote schouw waar 'n heerlijk open haardvuur brandt. — Geschaard om deze warmtebron kunnen we met elkaar discussieeren!

Uit de brieven die we ontvingen, nog 'n enkel punt. Twee zusters schreven ons, dat zij graag met haar man komen, doch ze vreesden — „het isolement voor haar echtgenoot".

Die vrees is ongegrond. Ten eerste kan het zijn, dat dit „samengaan" navolging vindt, doch hoe het ook is, met vreugde zullen wij de mannen van de zusters begroeten.

We hebben ons programma ongeveer als volgt ingedacht:

Dinsdagmiddag aankomst 3—4 uur.

4.00 uur: Theedrinken en kennismaken.

4.30—5.30: Behandeling van het bijbelgedeelte. (De onderwerpen zullen zoo spoedig mogelijk worden bekend gemaakt).

6.00: Warme maaltijd.

7.30: Verdere behandeling en bespreking van ons onderwerp.

8.30: Theedrinken.

9.00 Voortzetting van het gesprek.

10.00: Allen naar de slaapkamers!

Woensdagmorgen.

9.00 uur: Ontbijt.

9.45—10.45: Bijbelbespreking.

10.45—11.15: Koffie-pauze.

11.15—12.00: Rondvraag.

12.00—12.30: Wandeling of andere ontspanning.

12.30: Maaltijd.

Woensdagmiddag.

Eerst gelegenheid voor..... 'n slaapje!

Dan, wanneer het mooi weer is, 'n wandeling met elkaar.

4.00 uur: Theedrinken.

4.30—5.45: Behandeling van het 2e onderwerp.

6.00: Warme maaltijd.

7.30—10.00: „Om het haardvuur".

10.00: Tijd om te gaan slapen.

Hoe lijkt het U zoo?

Om 'n juist inzicht te krijgen, is het misschien goed

nog even na te lezen, hetgeen we in „De Ref." van 25

Dec. hebben geschreven.

We stellen ons de maand Maart voor onze zusters die komen, zoo voor: Eerst flink aan de schoonmaak, de laatste dagen „stoffer en blik" aan den kant en dan naar „De Wichelaar" om ons even los te maken van de dagelijksche zorgen en besommeringen. Wanneer God ons deze dagen wil geven, dan mogen we in de gemeenschap der heiligen het Woord van onzen God onderzoeken; want ook als vrouwen en moeders zullen we alleen uit dit Woord de lijnen moeten trekken voor de taak, die de Heere ons heeft gegeven.

Ons werk zal dan ook gedragen moeten worden door deze bede:

Heer, al maak mij Uwe wegen.

Door Uw Woord en Geest bekend.

L. G. A. BREMMER—LINDEBOOM.

M. O. DRIMMELLEN—VAN DER SPEK.

L. DE HOOG.

M. PARMENTIER.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik wil nu iets zeggen over den reformatorischen geest, die Groen van Prinsterer heette, maar door den man der revolutie en door liefdevolle christenen voor gevaarlijken extremist werd gescholden en gehouden. Hij leefde in een tijd van felle haat tegen de kerk van Christus en van heftige vervolging voor de kinderen der kerk. Laan ons maar denken aan de dragones tegen de Afgescheidenen; aan het verbod om scholen met den Bijbel te bouwen!

Een tijd, waarin het revolutionair beginsel zegevierde in het hooghartig liberalisme. En waarin de oprichte kinderen Gods het moeilijk hadden.

En in den strijd tegen die revolutie stond Groen menigmaal alleen, zich alleen zeker wetend van het gebed en de bemoediging van de kleinen in den lande, die buiten allen politieken invloed werden gehouden. Een tijd dus van reformatorischen strijd.

Een tijd, waarin de getrouwe reformatoren, zooals steeds, weer niet alleen te doen heeft met den haat van den vijand, maar veel meer met den tegenstand van vrome christenen, die hij gaarne als zijn vrienden zag, maar die hem steeds weer bitter teleurstelden.

Bij den vijand en bij die vrienden gold hij voor een extremist.

De tijden veranderen, de menschen blijven over het geheel gelijk. Die vrome christelijke vrienden namen gemeenlijk niet de moeite om terdege kennis te nemen van hetgeen Groen sprak en schreef. Zij waren reeds van te voren tegen hem ingenomen. Groen zei eens: ik heb geen moeite gespaard, openlijk en openhartig, in elke betrekking, onder elken vorm, mijn zienswijze zonder ophouden kenbaar te maken. Desniettemin geld ik bij menigeen voor het tegenovergestelde van hetgeen ik ben.

En voorts: als ik let op de verwijten, tot mij gericht, begrijp ik, dat menigeen, die tegen mijn beginselen ijvert, medestander zoude zijn, indien hij niet uit citaten van tegenstanders, maar door eigen onderzoek met de grondbeginselen, onder wier verdedigers ik behoor, bekend was.

Het is goed, dat wij elkander hierna eens herinneren, want precies hetzelfde kunnen de mannen, die thans vooraan in den strijd tegen revolutie en ongeloof gesteld zijn, revolutie in den staat en in de kerk, getuigen. En dat is hun lijden. Niet de tegenstand van den vijand. Want Groen zeide eens, dat, als hij van dien kant geprezen werd, hij zich verschrikt ging afvragen: wandel ik wel in den goeden weg?

Maar de openlijke en vooral stille tegenkanting van die hij als vrienden wilde zien. Daar wordt de getrouwe kamp vol bitterheid.

De geschiedenis en het heden leeren ons, dat er in een tijd van krachtige reformatie drieërlei soort van christenen zijn.

Daar zijn er, die door Gods genade getrouw in alles

zich mog-
met krach-
zeker sch-
Niet, om-
zijn zij v-
omgang,
als zij teg-
broeders
gaarne z-
als niet c-
brandend
getuigen
ijzeren

Op voc-
ook, beh-
strijd niet
naar des

Groen -
die hem -
zijn: bede-
eenige pu-
sloten zu-
inzake di-

Wij kus-
hun niet
naar men-
zich in h-

Zóó ze-
daarom z-
kennen, s-
scherpe m-
kelijke m-
daar moe-

Tegenoe-
die Groen
nigmaal
maar rie-
zijn de m-
getrouwe
geboden,
Zij kunne-
gelijk hee-
inbrengen
weer, ma-
al dat do-
van Lut-
drift.

Alsof I-
ons nimn-
is; en on-
op den l-
geval, vr-
Zij zeg-
zijn, wij
het is al-
in en er
Ja — dat
bewijzen.

En zoo
hun boos-
schriftuur-

De der-
zeggen: -
hij gelij-
dan geef
Zij gelij-
tot de p-
zagen de-
liefst da-
snijding
warmer.

Welnu,
geweeest
— als ex-
vriend.

In Gro-
revolutie-
tisme re-
der revo-
Schriften
doelende,
elken ge-
gen en d-

Woede
Durft gij
naam te

Kwam
Wilde m-
achterlijk
Hij leefde
te zijn ge-
tiende ee-

Het is
lijder ne-
moeilijk
en in de

Hij ste-
van die
voorts b-

nisten, C-
men, en
redevoer-
sprekend
indruk e-

steeds m-